

kerk, welke eenheid en gemeenschap des geloofs en der geloovigen zijn.

De eenheid en gemeenschap der kerk worden te beter onderhouden door afscheiding van degenen die niet van de kerk zijn. Ja, dat is op den duur de eenige mogelijkheid tot onderhouding daarvan.

Zulke afscheiding is, gelijk de belijdenis zegt, plicht der geloovigen volgens het Woord Gods. Daarvoor wordt onder den Franschen tekst van het artikel (uitgave Bakhuizen van den Brink) verwezen naar Jes. 52:11, 12: Vertrekt, vertrekt, gaat uit van daar, raakt het onreine niet aan; gaat uit het midden van hen, reinigt u, gij die de vaten des Heeren draagt! Want gijlieden zult niet met haast uitgaan, noch met der vlucht henengaan; want de Heere zal voor ulieder aangezicht henentrekken, en de God van Israël zal uw achtertocht wezen.

In dit hoofdstuk wordt geprofeteerd van de verlossing van het volk Gods uit de ballingschap, verlossing van een menschelek juk, een menscheleke heerschappij waaronder het gevangen was, om weer terug te keeren tot de vrijheid onder de heerschappij des Heeren. Israël is onder dat juk gekomen wegens verlaten van den Heere, maar de Heere geeft nu in Zijn genade vrijmaking en wederkeer.

Telkens zijn, bij reformatie der kerk of herdenking van reformatie, die liederen uit den psalmbundel aangeheven, die zingen van Israëls verlossing uit de ballingschap. Zoo Psalm 126:

God heeft bij ons wat groots verricht,
Hij zelf heeft onzen druk verlicht;
Hij heeft door wond'ren ons bevrijd;
Dies juichen wij en zijn verblijd.

Met het oog op de „achtergeblevenen" werd dan gezongen: Breng, Heer, al Uw gevang'nen weder. En voor de „vrijgemaakte" kerk werd gebeden:

Zie verder op Uw erfvolk neder,
Verkwik het als de watervloed,
Die 't Zuiderland herleven doet.

Deze toepassing is terecht. Wanneer de kerk den Heere en Zijn Woord verlaat, deformeert, geeft zij zich over aan vreemde macht, maar is ook haar straf dat zij komt onder vreemde macht. En wanneer de Heere dan in Zijn genade en trouw vrijmaking en wederkeer schenkt, dan mogen inderdaad die psalmen op de lippen genomen worden.

Nu roept de Heere hier in Jesaja 52 zijn volk op om uit te gaan uit Babel. Dat is meer en iets anders dan de zendingsoproep die klinkt in de wereld om zich af te scheiden van ongeloof en bijgeloof, van „de wereld" die in het boze ligt, om zich te bekeeren en zich te laten doopen. Dit is de oproep tot de afvallige kerk, die om haar afval onder vreemde macht was gekomen. De oproep der genade om die vreemde macht den rug toe te keeren en terug te gaan naar het verlorene Jeruzalem, de kerkstad. Die uittocht behoeft niet overvuld te geschieden, het kan in rust des geloofs gebeuren, want de Heere zal voor en achterhoede vormen.

Dit Schriftwoord wordt aangehaald in Openbaring 18:4, waar het duidelijk viel op de groote hoer, d.i. de valsche kerk (vgl. hiervoor de artikelen van prof. B. Holwerda, De Reformatie, 25e jaargang, no's 11 v.v. en no's 40 v.v.; beide artikelenreeksen zijn ook verschenen in de brochurereeks Woord en Wereld). De groote hoer draagt den naam Babylon (17:5), van haar val wordt gesproken in 18:2 v.v., en met betrekking tot haar wordt nu gezegd: Gaat uit van haar, Mijn volk! opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt.

Zich afscheiden van degenen die niet van de Kerk zijn is niet: zich afscheiden van de Kerk. Dat is herhaaldelijk verweten aan degenen die in getrouwheid aan art. 28 der belijdenis zich afscheidden van de valsche kerk. Zoo b.v. aan de Afscheidenen van 1834. Groen van Prinsterer, die zelf niet met de Afscheiding meeging, had hierin echter veel beter inzicht. In „De maatregelen tegen de Afscheidenen aan het staatsrecht getoetst" lezen we: „Het Genootschap heeft zich, dunkt mij, facto afscheidend van de Gereformeerde Kerk; zij daarentegen die men Afscheidenen noemt, hebben, dewijl zij deze feiten (mijns inziens zeer ten onrechte) onherroepelijk achen, zich buiten het Genootschap begeven om te kunnen blijven in de Kerk" (tweede druk, 1837, blz. 61).

Wanneer de kerk haar kerkkarakter verliest door niet meer te zijn vergadering der geloovigen, en men scheidt zich af van die concrete gemeenschap, dan is dat niet een afscheiding van de kerk, maar van degenen die niet van de Kerk zijn. En de lijn der kerkhistorie loopt dan door waar het kerkkarakter wordt hersteld en bewaard. Zoo liep op den Pinksterdag de lijn der kerkhistorie door over degenen die zich losmaakten van het Jodendom, dat zich plaatste buiten de kerk in verwerping van den Christus der Schriften. De Heilige Geest daalt neer niet in den tempel van steen en hout, maar in de opperzaal, waar de aanvankelijk reeds gevormde nieuwtestamentische gemeente vergaderd is. Daar wil de Heere voortaan wonen. Dat is voortaan Zijn huis, Zijn tempel, gebouwd van levende steenen. Zoo is het ook gegaan in de reformatie der zestiende eeuw, der negentiende eeuw. En zoo is het ook in de reformatie der twintigste eeuw.

Die niet van de Kerk zijn, dat zijn degenen, die niet uit haar zijn voortgekomen, die niet uit haar zijn geboren. De uitdrukking „van de Kerk zijn" keert terug in art. 29. Het „niet van de Kerk zijn" wordt daar gezegd van de hypocrieten. Ter verklaring van deze uitdrukking denken we weer aan Abraham. Aan Abraham was een talrijk zaad beloofd (Gen. 12:2) en die belofte werd telkens herhaald en toegespijst en verduidelijkt. De eerste herhaling treffen we aan in Gen. 13:15, 16, na de scheiding tusschen Abraham en Lot. Miaschlen heeft bij Abraham de gedachte geleefd, dat Lot gerekend zou worden als zoon van hem, waar deze immers geen vader meer had, en het huwelijk van Abraham en Sara kinderloos bleef. Maar wanneer na de scheiding de belofte herhaald wordt moet het Abraham wel duidelijk zijn, dat het volk, hetwelk het land Kanaän zal beërven inderdaad zaad van hem zal wezen. Ronduit wordt dat gezegd in Gen. 15:4, wanneer Abraham tegen den Heere spreekt over zijn kinderloosheid en wijst op Eliëzer zijn huisopzichter. Dan zegt de Heere: Deze zal uw erfgenaam niet zijn; maar die uit uw lijf voortkomen zal, die zal uw erfgenaam zijn. Het zal dus eigen zaad van Abraham wezen, dat straks het volk des Heeren vormt, uit hem geboren. En wanneer dan weer later Abraham zijn dienstmaagd Hagar tot zijn vrouw genomen heeft en bij haar een zoon heeft gewonnen, en hij bij den Heere voor Ismaël pleit, dan wordt het nog duidelijker: Voorwaar, Sara, uw huisvrouw, zal u een zoon baren. Met andere woorden, het nageslacht dat het volk des Heeren zal vormen zal voortkomen uit

Abraham en Sara. Het volk Israël is van Abraham en Sara als vader en moeder, is uit hen geboren. En wel wordt dat in den nieuwtestamentischen tijd anders, insoverre dan de kerk vergaderd wordt uit alle volkeren, en vleesch en bloed daarbij dus niet meer die plaats innemen, maar die vergadering geschiedt dan toch door inlijving in Abraham, door het geloof in Abrahams Zoon Jezus Christus, en niet door bloote toevoeging aan Abraham. Van de kerk zijn, dat is: naar den geest uit Abraham geboren zijn door het Evangelie van Jezus Christus, niet den grond van het kerklidmaatschap zoeken in het geboren zijn uit geloovige ouders. Doen we dat, dan maken we de „genade" dienstbaar aan de „natuur". De Heere wil wel de „natuur" dienstbaar maken aan den voortgang van Zijn „genade", in Zijn welbehagen; zoodat Hij ook onzen kinderen een plaats geeft in Zijn verbond, maar daarbij is niet de „genade" ondergeschikt aan de „natuur", doch de „natuur" aan de „genade".

Het is roeping zich af te scheiden van degenen die niet van de Kerk zijn en zich te voegen bij de vergadering der Kerk, de vergadering der ware Christgeloovigen, die beantwoordt aan het kerkkarakter. Het zij op wat plaats dat God ze gesteld heeft, op een belangrijke of een onbelangrijke plaats, overal, waar ook ter wereld. Daarvoor zijn geen verschillende normen, hier zus en daar zoo, hier ruimer en daar enger, hier slapper en daar strenger. Overal geldt dezelfde roeping.

B. JONGELING.

De nieuwe Kerkorde van de Ned. Herv. Kerk en de Geref. Bond

KERKELIJK LEVEN

Dat behalve Dr. G. P. van Itterzon ook de Geref. Bond in de Hervormde Kerk weinig gesticht is over de nieuwe kerkorde, is verstaanbaar voor ieder, die iets van geschiedenis en streven van deze Bond weet.

Een studie-commissie uit zijn midden was in Mei 1948 eenparig tot de conclusie gekomen, dat het ontwerp-Kerkorde volstrekt onaanvaardbaar was. Mede namens het Hoofdbestuur van de Geref. Bond heeft ze dit ook aan de synode meegedeeld.

Tevens zijn de redenen genoemd, waarom men meende tot zulke conclusie te moeten komen; enkele van de geopperde bezwaren volgen hier.

Art. 1 van de nieuwe kerkorde zegt, dat de Ned. Herv. Kerk „bestaat uit al de Hervormde Gemeenten". Hier wordt, zegt de Studie-commissie, de plaatselijke gemeente gezien als deel van de algemene Kerk, en wel als samenstellend deel. Daardoor wordt tekort gedaan aan de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeente. De macht wordt verlegd naar de Synode, die dan van boven af dicteert kan.

Art. 5 spreekt over de ambtelijke vergaderingen; de Studie-comm. merkt op, dat de bestudering van dit artikel leidt tot de verklaring, dat het synodale karakter zó het presbyteriale overheerst, dat van het presbyteriale niet veel tot zijn recht komt. In het gehele ontwerp wordt aan de meerdere vergaderingen, raden, commissies en organen zoveel bevoegdheid gegeven, dat de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeente schier verdwijnt.

Over organen van bijstand, ingesteld door generale synode, prov. of classicale kerkvergadering, handelt art. 6. De studie-comm. is van oordeel, dat dergelijke organen en raden, die veel meer dan een raadgevende en helpende functie hebben, daar waar hun hulp en raad gevraagd wordt, thans vormen een episcopale bedreiging voor het leven der kerk. Gevreesd wordt, met al de in de nieuwe kerkorde voorkomende raden, organen en commissies, voor een overorganisatie, die niet alleen ondragelijke financiële lasten met zich mee zal brengen, maar het kerkerkwerk zeer bemoeilijkt zal.

De ernstigste bezwaren zijn intussen gerezen tegen art. 10: Van het belijden der Kerk. Het begin daarvan luidt: „In dankbare gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift als de bron der prediking en enige regel des geloofs, doet de gehele Kerk, ook in haar ambtelijke vergaderingen, in gemeenschap met de belijdenis der Vaderen en in het besef van haar verantwoordelijkheid voor het heden, zich strekkende naar de toekomst van Jezus Christus, belijdenis van de zelfopenbaring van de Drieënnige God".

De Studie-comm. corrigeert aldus: Men kan wel spreken van dankbare gehoorzaamheid aan God, maar niet van: dankbare gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift. — Achter „de Heilige Schrift als bron" worde ingevoegd: „en maatstaf". — De uitdrukking: „In gemeenschap met de belijdenis der vaderen" houdt nog niet in kerkelijke binding aan de belijdenis; men leze daarom: „In overeenstemming met de belijdenis." — In plaats van „belijdenis der Vaderen" kome: „haar belijdenis". Het is voor de kerk niet genoeg, uit te spreken, wat de belijdenis der vaderen is geweest, doch het is voor haar noodzakelijk uit te spreken wat haar eigen belijdenis is.

Zo heeft de Gereformeerde Bond willen amendereen. Nog zo dwaas niet, zal men zeggen. Inderdaad.

En die wijzigingen wogen de Bond héél zwaar. De kerkorde zou er voor zijn besef mee staan of vallen.

Werden ze niet aangebracht, dan was de nieuwe kerkorde volstrekt onaanvaardbaar.

Van de voorgestelde verbeteringen kwam echter bitter weinig terecht. De synode verwierp vrijwel alle ingebrachte bezwaren.

Dus nu verwierp de Gereformeerde Bond ook de kerkorde? Hij zei: we hebben van te voren gezegd: als 't ontwerp blijft zo als het is, kunnen wij 't niet aanvaarden? Hij hield voet bij stuk, en persisteerde, gedachtig aan het Schriftwoord: laat uw ja zijn ja, en uw neen, neen?

Misgerekend.

De Geref. Bond boog al sputterend het hoofd en aanvaardde het onaanvaardbare. Maar men troostte zich. Op de Jaarvergadering, 19 April 1951, te Utrecht gehouden, zei de secretaris van 't Hoofdbestuur: „Vervult de invoering van de nieuwe kerkorde ons met smart, omdat deze toch praktisch hierop neerkomt, dat er ondanks de gemeenschap met de belijdenis der vaderen een compromis blijkt te zijn tussen orthodox en vrijzinnig, toch blijft het een historisch moment in de geschiedenis van de kerk, toen de leden der Synode, die tot de Geref. Bond behoren op een enkele uitzondering na neen hebben gezegd. Het is waar, dat we bij de totstandkoming van de nieuwe kerkorde weinig hebben kunnen bereiken; daar staat echter tegenover, dat de invloed van het gereformeerde beginsel aan de winnende hand is....."

Zeven van de negen leden van de Geref. Bond durfden tegen het ontwerp stemmen. En de Bond maakt het best, breidt zich uit!

Aldus getroost gaan we verder.

P. D.

Nog steeds „tussen ja en neen"

Er is een duidelijk verschil tussen de wijze waarop men van synodale zijde de kwesties van de z.g. „scheuring" en het „kerkelijk conflict" en wat daarmee samenhangt aanpakt — en de manier waarop dat steeds door onze synoden is geschied.

Het is van belang daarop te letten en bij de voortduur te blijven letten. De aanpak van een kwestie is immers beslissend voor de oplossing daarvan! Heeft men een zaak eenmaal op een verkeerde manier aangegrepen, dan is het praktisch onmogelijk haar zó af te handelen dat het goede, het gehoopte resultaat wordt bereikt.

Door onze synoden is steeds met alle kracht de officiële, kerkelijke kwestie aan de orde gesteld. Zeker, er waren in de kerkelijke strijd van de laatste jaren óók allerlei persoonlijke conflicten en moeilijkheden gerezen. Wie zal ze tellen? Maar die moeten op de wijze, waarop dat met alle kwesties, welke tussen broeders ontstaan, geschieden moet, uit de weg worden geruimd.

De zaak waar alles om draait is evenwel deze: de kerk, samengekomen in de naam en met de macht van Christus, heeft besluiten genomen. Ze heeft uitspraken gedaan en vonnissen geveld. Daarover ging het. Daarover gaat het. Over niet vele jaren zullen allen, die daadwerkelijk in het kerkelijk conflict betrokken waren, zijn heengegaan. Maar wat de kerk deed blijft. Dat kreeg rechtskracht en houdt die tot het wordt veranderd. Daarvoor blijven allen, die tot de gebonden kerken behoren, verantwoordelijk, zonder enige uitzondering. Want zij spreken, in de gemeenschap met de kerken waartoe zij behoren, dag in dag uit de door hun kerken vastgestelde

De hervormde volmaakte in niets meer gen.

De hervormde zijn, hij is

Geen p de lijnen worden a uitgewer

leeruitsp velde vo nu eenma haar wo

Daarom op het, a heel der lijke oorz sprak in den, dat weinige za en evenm heel v the o r singe

In deze trouw vo gangstere nog weer ons zulle den indien terugkom werd inge gesproken werd uitp juist is g en moet

In het wel gehe

In de die zich „het ge over „sa alle mis 1944/45 spreke is

Men se niet de weest. Di tarische baas te die de d in een h baarde in geest wel

Hiermee lijke gebe duidelijk, geen dru -kerkrecl oude wijn

Maar synodale verandere acht jaar

z'n uitera daar toel is losger wat waau zijn laars worden o

der syno 1944 noot men, dat vroegere synodale zen" deg zonden b

werd hij Zeergelee de Ho hij even reserve

Het is zorgvuldi oorloofd overzij" ste syno ping der dreven l

te roeper ons steed dale bro

delijk alt beslissing

We wi utions